

Privatisering av vannverk — gir det økt effektivitet?

Av Kjell Pettersen.

Kjell Pettersen er rådmann i Nittedal kommune.

*Innlegg på seminar i Norsk Vannforening
4. oktober 1990.*

Dette innlegget reiser kanskje enda flere spørsmål enn det arrangøren har formulert i tittelen. Det er også mulig at min kommentar mer vil arte seg som spørsmål enn svar.

Følgende stikkord kommer vi i alle fall ikke utenom når vi skal se på spørsmålet:

- Kvalitet
- Organisasjon.

Her i landet har vi en klar tradisjon — i et historisk perspektiv — for at vannforsyning er en privatsak. I alle fall var det slik den gangen vann var vann, og problemene knyttet til vann verken var av kvalitetsmessig eller organisatorisk art. Og mye av dette utgangspunktet preger fremdeles vår holdning til drikkevann og vannverk. Vi har en slags «bureisningsfilosofi» på området, med Isak Sellanrå som prosjekteringsjef. Vann er noe vi skal ha ubegrenset tilgang på. Norsk vann er godt vann. Vann er gratis og for sikkerhets skyld: Vi har forskrifter, men vi følger dem ikke.

Egentlig er det først i løpet av de siste ti-år vi er blitt tvunget til andre betraktninger. — til å betrakte vann som et næringsmiddel. Dette har igjen ført til

et sterkere offentlig ansvar for vannforsyningen. Kommunene har overtatt. Vann er dyrt — i alle fall holdt opp mot «bureisningsfilosofien». Derfor er det flere og flere kommuner som nå lanserer idéen om vannforsyning som et eget, selv bærende resultatområde innen den kommunale forvaltning. Den bærende tanke er at forbrukeren skal betale den reelle kostnad for det vann som tappes på det hjemlige kjøkken. Og det er i dette perspektiv det er rimelig å reise spørsmålet om privatisering gir økt effektivitet. Og la meg si det med en gang: Det er mulig, men langt fra sikkert. Men jeg tror ikke man skal ha et dogmatisk forhold til spørsmålet. Min påstand er at norske vannverk i dag ofte driver urasjonelt, uprofesjonelt og uøkonomisk. Som styremedlem i et større regionalt vannverk har jeg vært med på å overta en rekke private vannverk, og disse utmerker seg såvisst ikke med verken effektivitet eller profesjonalitet.

Skal vi gjøre noe med dette — og det må vi — er det ikke først og fremst et spørsmål om privat eller offentlig, men det er ubetinget et spørsmål om rasjonalitet og forretningsmessig drift. Og forretningsmessig er ikke bare spørsmål om profitt, men like mye et spørsmål om hensiktsmessig forvaltning av tilgjengelige ressurser.

Skal vi få til dette må vi samtidig svare på spørsmålet *om og hvor mye* vi er villige til å betale for kvalitet. I bunnen må erkjennelsen av at kvalitetsvann ikke er noe selvfølgelig ligge. Mange av de kommunene som har lansert resultat-område-tenkningen har pådratt seg i alle fall et pedagogisk, ofte også et politisk problem, konkretisert gjennom spørsmålet: Hva er det vi betaler skatt for? Med andre ord: Er vann et produkt eller en tjeneste. Det pedagogisk-politiske problem er nok like aktuelt uansett lovgivningen på området.

Kvalitet og organisasjon henger altså sammen. Skal vi oppnå en kvalitetsheving må vi satse på større enheter, for dette vil måtte være en ressurskrevende oppgave. Privat eide vannverk kan nok være en løsning, men jeg tror store enheter, f.eks. eid av flere kommuner i fellesskap fullt ut vil være konkurransedyktige og jeg har vondt for å tenke meg dette som et område der det fullt ut er mulig å privatisere hele forsyningsprosessen. Selve organisasjonsformen er tross alt bare et redskap — et virkemiddel for å nå et mål: *Tilstrekkelig vann av høy kvalitet*. Og det får vi ikke gratis, uansett hvem som står for driften av vannverket.

Det forhold at vår vannkvalitet generelt sett ikke holder mål etter EFs krav er utvilsomt kommet som et sjokk på mange. Og jeg synes det er inntatt en forunderlig passiv holdning til spørsmålet. Byråsjef Norendal i UD, som stiller med EØS-forhandlingene har sagt det slik i et avisintervju: «Tilpasningen til EFs drikkevannsregler vil kreve en total oppjustering av norske

vannverk og sterkere offentlig kontroll av drikkevannet. Gjennomføringen av slike tiltak vil være et kostnadsspørsmål», sier han. Og det har byråsjefen utvilsomt rett i.

Men det blir for alvor tankevekkende når Norge har tatt vannkvalitet med i sin unntakssøknad, og begrunnet den med at vårt drikkevann ikke skal eksporteres til EF-land, men bare drikkes av nordmenn i Norge. Dette minner om holdningen til enkelte spørsmål i land vi ikke gjerne sammenligner oss med.

For dette burde jo være en mulighet. Her kunne det jo så og si åpne seg et nytt satsingsområde. Jeg viser til Time Magazine, 27. august 1990, som har en reportasje om den verste tørken på 40 år i store deler av Europa. I artikkelen antydes det at dette ikke bare er et enkeltstående fenomen, men antagelig mer uttrykk for en utviklingstrend. Det er særlig vist til strøk i England, Frankrike og Spania. Hva med å se på vann som en potensiell eksportartikkel? Er det så mye mer vanskelig å transportere vann enn gass eller olje? Vi har råvaren i nokså ubegrenset omfang. Vi burde ha alle muligheter for å kunne foredle den. Uten å gå god for konklusjonen kunne det være fristende å sitere gamleordføreren i Bremanger som ved en anledning sa: «Alt vatn som ikkje går i røyr er unyttig». Da gjaldt det riktignok kraftproduksjon, men likevel . . . .

Jeg vil si det slik: Det er behov for økt effektivitet enten det skjer i offentlig eller privat eide vannverk. Og det kan uten tvil gi grunnlag for bedre og lettere EF-tilpasning — hvis vi virkelig ønsker det. Og det burde vi.